

BEIT
HARAV
ROOK

בית
הרב
קוק

וזאת לראיה (ע"ר)

רוח ירושלמית

החיים עם הרב קוק

השיעור המרכזי בבית הרב קוק רח' הרב קוק 9 ירושלים בכל יום שלישי 20:00

בסייעתא דשמיא

חוברת ל"ב
כסלו - טבת

נחל יב"ק

מוחין דגדלות תוך מוחין דקטנות

הרב יצחק חי זאגא

נחל יב"ק

שלו' לכולם. נמשיך בענין קדושתם המיוחדת של מקומות שונים בארץ ישראל. הפעם נעסוק במקום מאד מיוחד בעבר הירדן המזרחי, הוא נחל יבק. לכאורה רק נחל, אבל עם הסטוריה שורשית ועמוקה. כשיעקב אבינו הולך לפגוש את עשו, נאמר, בראשית לב, 'ויקם בלילה הוא, ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו, ויעבר את מעבר יבק.. ויותר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו עד עלות השחר'. מדוע מדגישה התורה את מעבר יבק? מדוע חיכה שרו של עשו עד שיעקב אבינו יעבור את נחל יבק דוקא? שמו של יעקב אבינו מורכב מאותיות עי"ן יבק, והתורה מתארת 'ויאבק', פועל המורכב גם הוא מאותיות המילה יבק. 'יעקב', 'ויאבק', 'יבק'? מה הענין?

כשבני ישראל מתקרבים לארץ ישראל בימי משה ויהושע, אומרת התורה, במדבר כא, 'ויאסף סיחן את כל עמו ויצא לקראת ישראל.. ויכהו ישראל לפי חרב וירש את ארצו מארנן עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון'. נחל יבק, הוא גבולם ה'עז' של בני עמון. מה כל כך עז בנחל יבק? פירש רש"י, 'כי עז. ומהו חזקו, התראתו של הקב"ה, שאמר להם אל תצורם וגו'. כך בדברים ב', 'וקרבת מול בני עמון, אל תצורם.. רק אל ארץ בני עמון לא קרבת, כל יד נחל יבק וערי ההר וכל אשר צוה ד' אלוקינו'. פירש מלבי"ם, 'וזה לא מאשר היו חזקים מאתנו, כמו שכתוב, כי עז גבול בני עמון, רק אשר צוה ה' אלוקינו, מפני שהוזהרנו על זה מאת ה'". לא מובן. מדוע ציוה הקב"ה בציווי עז את בני ישראל, לא לעבור את מעבר יבק ולא לכבוש את ארץ עמון? מה היה קורה אם היו חוצים את נחל יבק? ננסה להעמיק ולהבין את ענינו המיוחד של הנחל הקדוש הזה.

ושמרני בדרך

כשיעקב אבינו יוצא לדרך וזוכה לחלום הסולם, הוא מתפלל, בראשית כח', 'וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ד' לי לאלוקים. והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהיה בית אלוקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'.

כתב ר' חיים ויטאל, שער היחודים ח., 'שמירה לדרך, יאמר פסוק שמע, עד ובלכתך בדרך. ויכוין כי בדרך, כמנין ב' פעמים יב"ק, והם ב' פעמים הוי"ה אלוקים. וזהו סוד, אם יהיה אלוקים עימדי ושמרני בדרך וגו', והיה ד' לי לאלוקים. הרי כאן ב' הויות, ב' אלוקים..'. אומר מהרח"ו, המילה 'דרך' עולה בגימטריא שני פעמים יב"ק, והמילה יב"ק עולה בגימטריא כמנין שם הוי"ה אלוקים. יעקב אבינו מזכיר בתפילתו פעמיים הוי"ה אלוקים, כמנין פעמיים יב"ק, לשם שמירה בדרך. 'אם יהיה אלוקים.. והיה הוי"ה לי לאלוקים', המילים 'והיה הוי"ה' הן שתי הויות, ופעמיים 'אלוקים' מפורשים בפסוק. מתפילת יעקב, לומד מהרח"ו שכוונת פעמיים יב"ק, היא סגולה לשמירה בדרך.

על פי דברי מהרח"ו, יעקב אבינו יוצא לדרך עם כוונת יב"ק, וחוזר חזרה במעבר יב"ק. ברור שיש כאן עומק מיוחד שצריך לפענחו.

כך קטן

הפסוק אומר, בראשית לב' כה', 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו'. איך קרה שיעקב אבינו, מצא את עצמו לבד? אומר רש"י, 'שכח פכים קטנים וחזר עליהם'. מה ענינם של אותם פכים קטנים שחזר יעקב עליהם?

שואלת הגמרא שבת כא., 'מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה'. הנה בחנוכה אנו מוצאים פך שמן, המכונה גם 'פך קטן'. האם יש קשר לפכים הקטנים של יעקב אבינו בנחל יב"ק?

ברכת ל'הדליק ניר חנוכה, עולה בראשי תיבות, נח"ל. המקובלים מכוונים בברכה זו, לשמות העולים בגימטריא ב' פעמים יב"ק. להרחבה ראו, הרב מרדכי עטיה שליט"א, עטרת מרדכי לחנוכה, עמ' עז'. אם כן, גם בברכת הדלקת נר חנוכה, רומזים לנחל יב"ק. מה הענין בנחל הקדוש הזה?

יחזקאל הנביא ניבא, פרק מז', שעתיד לצאת מעין בהר הבית, מבית קדשי הקדשים. 'וישיבני אל פתח הבית והנה מים יוצאים מתחת מפתן הבית קדימה.. והמים יורדים מתחת מכתף הבית הימנית מנגב למזבח. ויוציאני דרך שער צפונה ויסיבני דרך חוץ אל

שער החוץ דרך הפונה קדים והנה מים מפכים מן הכתף הימנית'. מה פירוש המילה 'מפכים'? 'אמר רבי פנחס משום רב הונא צפורה', יומא עז: 'מעין היוצא מבית קדשי הקדשים, בתחילה דומה לקרני חגבים, כיון שהגיע לפתח היכל, נעשה כחוט של שתי, כיון שהגיע לאולם, נעשה כחוט של ערב, כיון שהגיע אל פתח עזרה, נעשה כפי פך קטן. והיינו דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר, מים מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. מכאן ואילך היה מתגבר ועולה, עד שמגיע לפתח בית דוד, כיון שמגיע לפתח בית דוד, נעשה כנחל שוטף, שבו רוחצין זבין וזבות נדות ויולדות, שנאמר ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלים לחטאת ולנדה'. ר' פנחס בשם ר' הונא צפורה אומר, שהמים שיצאו מקדש הקדשים, יתחילו בזרימה קטנה, שתלך ותשתלשל, עד שתגיע להיות לנחל שוטף בפתח בית דוד. שלב מסוים בהשתלשלות המים, הוא הופעתם כפך קטן, בפתח העזרה. לכן אומר הנביא, 'והנה מים מפכים'. מה ענינו של הפך הקטן? האם הוא קשור לפכים הקטנים של יעקב אבינו, ולפך הקטן של נס חנוכה? ואיך הפכים הקטנים, קשורים דוקא לנחל יבק?

ויאבק איש עמו

התורה אומרת, 'ויאבק איש עמו'. תרגם אונקלוס, 'ואשתדל גוברא עמיה'. איך מאבק, נהפך להשתדלות? השאלה גדלה עוד יותר, כי את הפסוק שמות כב' טו', 'וכי יפתה...', תרגם אונקלוס, 'ארי ישדל...'. האם המלאך ניסה לפתות את יעקב?

פירש רש"י, 'ולי נראה, שהוא לשון ויתקשר, ולשון ארמי הוא.. לשון עניבה, שכן דרך שנים שמתעצמים להפיל איש את רעהו, שחובקו ואובקו בזרועותיו'. וכן פירש רמב"ן, '...ואביקה בלשון חכמים חביקה.. וכן אבוקה בלשונם, בעבור היותה מעצים דקים חגורים וקשורים יחד, כי החי"ת תכבד בלשונם והקלו אותה לאל"ף, ופעמים רבים יבליעו החי"ת.. ואפשר שיהיה ויאבק ויחבק, כמו ויחבקה.. ושמה הוא דעת אונקלוס שאמר ואשתדל, וכך תרגם וכי יפתה, ארי ישדל, יחבק וינשק שהוא דרך הפתוי..!'

בהבנת הפיתוי והחיבוק אפשר לומר, שזו דרכם הערמומית של בני עשו להאבק בנו. הם אינם נלחמים בנו ראש בראש, אלא בדרכים של פיתוי וחיבוק. דיבורים על אחדות וברית עמים, על אוניברסליות ושוויון. כך הם מנסים להחלישנו ולעצור את התעצמותנו.

פירוש נוסף מובא ברש"י, 'מנחם פירש, ויתעפר איש, לשון אבק, שהיו מעלים עפר ברגליהם על ידי נענועם'. לכאורה יש להבין, מה הענין בעפר שהיו מעלים ברגליהם? רמב"ן בסיום דבריו אומר, 'ובבראשית רבה (עז' ג') מי נתמלא אבק, האיש שהיה עמו. כדברי מנחם. והוא הנכון'. מוסיף הרמב"ן על פי המדרש, שלא רק שהעלו אבק ברגליהם, אלא גם נאבקו מי ימלא את מי באבק. אבקו של מי יגבר. סיים הרמב"ן והדגיש, שדוקא פירושו זה של מנחם, המופיע במדרש, הוא הפירוש העיקרי והנכון של המילה 'ויאבק'. מה פשר מלחמת העפר הזו? היינו חושבים שהאבק הוא תופעת לוואי של המאבק, ואילו כאן מקבל הוא מעמד מרכזי בעצם המאבק. מה הענין?

י'חוד ב'רכה ק'דושה

כתב ר' משה קורדובירו, פרדס רימונים כג' י', 'יבק, פירש הרשב"י ע"ה בשם זה, כי הוא ראשי תיבות, יחוד ברכה קדושה'. אז יב"ק זה ראשי תיבות, יחוד ברכה קדושה. אבל מה פשר צירוף שלושת המילים האלו?

אומר הזוהר, פנחס רטז: '..דאת י' איהו יחוד, ומניה אתיא נביעו לאת ב' דאיהי ברכה.. ומניה אתקדש ק' דאיהי קדש.. ואינון.. י-ה-ו-ה, א-ה-י-ה, אד-נ-י, סך הכל יב"ק..'. מסביר הזוהר, מהאות י' הרומזת ליחוד, בא השפע לאות ב' הרומזת לברכה, וממנה מתקדשת אות ק' הרומזת לקודש. מוסיף הזוהר, שכל זה רמוז בשלושה שמות, הוי"ה אהי"ה ואדנות, העולים שלושתם יחד בגימטריא למנין יב"ק. נפלא, אבל לא מובן.

עוד אומר הזוהר, פנחס רכט: '..וסלקין יב"ק בחושבן, אד-נ"י במעשה, הוי"ה בדבור, אהי"ה במחשבה..'. כאן אומר לנו הזוהר, ששלושת השמות האלה, רומזים להשתלשלות האור, ממחשבה לדיבור, ומדיבור למעשה.

עוד הסבר לשם יב"ק, אומר הזוהר, שמות קטז: '..הקב"ה בחשבן יב"ק, ומאן דאיהו בק"י בהלכה דיליה, דאיהי שכינתא, קב"ה עמיה, דגנינה לא יזוז מניה לעלם..'. הקב"ה עולה בגימטריא יב"ק, וכן בק"י בהלכה. רמוז לכך, שמי שבקי בהלכה, בה מתגלה השכינה, הקב"ה עימו. כי בגלל בקיאותו בהלכה, לא יזוז ממנו יתברך לעולם. דברים נפלאים, אבל מה הקשר ליבק?

התעלות העולם

מרון הרב קוק העיד על עצמו, שכל תורתו הפנימית, מקורה בדברי הזוהר והאר"י הקדוש. לפנינו דוגמא מאלפת, שלולא ההקדמות שהקדמנו עד כה, לא היינו מעלים בדעתנו, כי דברי קדשו של הרב כפי שיובאו להלן, מפרשים למעשה, את ענינו של נחל יב"ק.

כתב מרון הרב, אורות הקודש ב' תקלד', 'יחוד, ברכה, קדושה'. הפתיח של הרב, למי שמכיר את מקור דבריו בדברי הזוהר הנ"ל, לא מותיר ספקות. הרב מדבר על סוד היב"ק. 'באור אין סוף, אין שייך הוספה והתעלות מצד עצמו'. האינסוף ברוך הוא, כשמו כן הוא, לא חסר לו כלום. אז בשביל מה ברא את עולמנו חסר, עולם התיקון, שעסוק כל הזמן בהתעלות והשתלמות? מסביר הרב, 'אבל באמת, אי אפשר שהיתרון של ההתעלות הנצחית, תחסר מהשלמות המוחלטת'. השלימות האינסופית אינה חסרה כלום, ולכן לא יתכן, שיהיה חסר בה מרכיב ההתעלות. כי אף שההתעלות נדרשת בשל החסרון, יש בה אורות גדולים ומתוקים, הבאים דוקא בהליכה מחיל אל חיל. 'זואת היא תורת ההויה, הופעות אורות חיות היותיות, על ידי רושם של ירידה, במידה כזאת שלעולם תהיה אפשרות לתוספת ועליה, שהיא בעצמותה סילוק מכל ירידה ושפלות'. אומר הרב, הקב"ה ברא את עולמנו, נתן לו את היותו, כדי שעל ידי הירידה, תתגלה ותופיע גם השלמות של התוספת וההתעלות, שכל ענינה סילוק מכל ירידה ושפלות. ממשיך הרב,

והפירודים בעולמים יתיחדו כאחד במקורם האחדותי, וההתאחדות תוסיף אור ויתרון בלא הפסק, ברכה תמידית. עבודת ד', היא עבודת איחוד כל הפירודים העולמיים, למקורם האלוקי האחדותי. עבודת יחוד זו, היא שתביא את תוספת האור ללא הפסק, וזוהי הברכה התמידית. יחוד מביא ברכה. ומסיים הרב, 'ותוכן הברכה היא התעלות, והבדלה מכל פחיתות ורשעה, מכל חושך וצמצום, קדושה'. תוכן הברכה הוא, התקדשות. היבדלות מכל חושך ורשעה. זוהי הקדושה.

על פי דברי הרב, אנו מבינים שסודו של היב"ק הוא, תמצית תכליתו של העולם כולו. עבודת יחוד והתאחדות, שתביא את ברכת תוספת השלמות וההתעלות, שתוכנה הוא הקדושה. ההיבדלות מכל רע, והחיבור אל הקדש, בעולמנו המעשי. בשלוש מילים – יחוד, ברכה, קדושה.

יעקב אבינו יוצא לדרך. אין זו סתם דרך. זוהי דרך עבודת היחוד, במיצרי החושך, בהתמודדויות עם רשעי עולם, כלבן ועשו. סגולת שמירתו בדרך, היא זכירת ענין היב"ק. היינו, טהרת הכונה לשם יחוד, שיביא את ברכת הקדושה. היציאה הכפויה מארץ ישראל, ההתמודדות הנוראה עם הגלות, כל אלה אינם אלא אמצעים לגילוי אורו של היב"ק. לתקן עולם במלכות שד"י. אבל התיקון הגדול יותר, המסעיר את שרו של עשו, גורם לו להאבק ולהילחם בכל כוחו, גנוז דוקא בחזרתו של יעקב אבינו לארץ ישראל.

כל זמן שישראל עושים את עבודת היב"ק בגלות, תרבות הגוים היא השולטת בעולם. בית המדרש נמצא אי שם בחצר האחורית. אבל ברגע שנכנסנו לארץ ישראל, התחיל תהליך התעצמותנו. התחלנו לתפוס יותר ויותר את מרכז התרבות העולמית. אז בני עשו, התחילו לנסות לעצור בכל דרך את התעצמותנו, בחיבוקים כלכליים ותרבותיים, מכל המינים. אם אתה רוצה היום ללמוד תורה בחו"ל, אף אחד לא יפריע לך, להיפך, אומות העולם גם ימננו לך את הלימודים. דוקא כשעם ישראל חוזר מן הגלות, ועובר את מעבר יב"ק הארץ ישראלי, נלחץ שרו של עשו, ועמו כל היונקים ממנו. משום שזהו תיקון היב"ק הגדול מכולם. זוהי סגירת מעגל הגלות, בגאולה ארץ ישראלית, שתרומם את העולם כולו, למישור חיים חדש בתהליך התעלותו. לכן ההתנגדות גוברת, ושרו של עשו נאבק ביעקב אבינו, דוקא שם על היב"ק, בעת חזרתו לארץ ישראל. עדיין יש לשאול, מה פשר מלחמת העפר בין יעקב אבינו לשרו של עשו? מה הענין בפכים הקטנים? ומדוע לא הורשו בני ישראל בכניסתם לארץ, לעבור את מעבר יב"ק?

הוי"ה אלוקים

עד כה הבנו את השם יב"ק, כראשי תיבות של יחוד ברכה קדושה, המשתלבים היטב עם העובדה, שיב"ק בגימטריא אהי-ה-הוי-ה ואדנות, הרומזים לצינור השפע של מחשבה דיבור ומעשה. אבל הזוהר חיבר את השם יב"ק גם לענין של בק"י בהלכה, וכן לגימטריא של שמות הוי"ה אלוקים, שהזכיר יעקב אבינו בתפילתו. מה הענין בשני הרמזים האלה? כתב מהרח"ו בשם האר"י הקדוש, ליקוטי תורה וישב מו., 'הוי"ה ואלוקים גימטריא

יב"ק.. מוחין דגדלות תוך מוחין דקטנות ביחד..'. מדובר בעניני קבלה, ואנו ננסה להבינם על דרך הדרש. אומר האר"י הקדוש, שם יב"ק רומז למצב מאד מיוחד, בו שם הוי"ה שענינו גדלות נשמטית, מאיר לתוך הקטנות המציאותית הרמוזה בשם אלוקים.

אומר הזוהר חדש, תיקונים קל..'. להר ציון ירתי צפון, האי נקודה דאיהי ציון, איהי בין תרי ירכי קשוט דאינון צרי, ובהון אתעביד סגול. בתרין דרועין, איהי סגולתא לעילא מינייהו, חלם על צרי אתעביד סגולתא.. ואלין אינון י"חוד ב"רכה ק"דושה..'. אומר הזוהר, שסוד היב"ק רמוז בטעם סגולתא, שצורתו כצורת נקודת צירה, עם חולם מעליה, כמו סגול הפוך, מעל המילה. דברי הזוהר עמוקים, ואנו ננסה לבארם על דרך הדרש.

כתב מרן הרב קוק בספרו הקדוש ראש מילין, בביאור ענינה של נקודת החולם, 'הנקודה העליונה ממעל לגוף האות, תעירנו על דבר מחשבות נשאות, מחשבות אשר רק בראש נטוי למעלה, בעינים נישאות למרומי שמי שמים.. יכולים אנחנו רק לחלום אודותם..'. החולם מבטא את החלום האידיאלי, המתרומם מעל לגוף האות, מעל למציאות.

בביאור החיריק כתב שם הרב, 'הרשמים הולכים מלמעלה למטה.. פועלים הם בעוזם.. מרעישים הם את התכונה, שכח הפעולה חל עליה, חורקים הם לעומתה חריקת שיניים עזה ונמרצה.. לשנות את הנפגשים מהם, ולהטביע בהם את חותמם..'. החיריק מבטא חריקת שיניים, לעצב מחדש את המציאות, להחליף צביונה, על פי החלום.

בהסבר נקודת הצירה כתב, 'הצורות.. המסותרות בחביון הסתר העליון אשר להרעיון החולמי, והצורות התחתיות הפועלות את הפעולה החיריקית, מגלות יחד את כחן הנפלא בעז רוח הדמיון המציר..'. צירה בנוי משתי נקודות. הוא מחבר את נקודת החלום העילאית, עם נקודת החיריק, החורקת שיניים להגשים את החלום, במציאות המעשית. האידיאה מתחילה בחלום. החלום ממשיך אל הדמיון, שמציירו בציור מעשי. הציור מתבצע בחריקת שיניים מעשית. על פי דברים אלו, ננסה להציע הבנה בדברי הזוהר.

יש מצב בעם ישראל, שההנהגה מתנהלת במדרגה הרמוזה בסגול. צירה וחיריק תחתיו. ציור החלום וביצועו המעשי. ויש שההנהגה באה ממקום עליון יותר, הרמוז בסגולתא. בניגון שטעמו כטעם חולם על צירה. הנהגה שמסוגלת להתרומם ולבוא, מתוך החלום עצמו, אל הציור המורידו לארץ. הנהגת הסגולתא הזו, היא הרמוזה בשם יב"ק.

ממשיך הזוהר, 'וכד האי זרקא אתגליא בעלמא, אתמר בה (ישעיה מ') על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון, הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים'. כשהטעם של זרקא סגולתא מופיע בעולם, מביא הוא את ההתעלות של ציון, והרמת קולה של ירושלים. כדי להבין את דברי הזוהר ולו במעט, נעיין בדברי הרב בהסבר טעם הזרקא, 'התקלטות פנימית בחזיונות.. לא היתה ונבראה למען יקסם המשיג.. אך לזאת נועדה היא.. למען האצר בקרבה שפעת חיים ומרץ מופלג להניע בבא עת היצירה.. תנועה רוממה, תנועת עולמים כבירה ומשוגבת עד אין חקר.. למען עשות זריקה נוראה, מתחת אל על, ומעילית לתחתית, מימין לשמאל ומשמאל אל הימין, מלפנים לאחור ומאחור אל הפנים, לכלול את כל התנועות המוזרות בשגוי חיל לתנועה כבירת אונים.. מחוללת חיים..'.

אומר לנו הרב, שכל השפע שנצבר במהלך הדורות כולם, ההשגות, ולימוד תורה ופנימיותה, לא נועדו להנאתנו האישית, אלא לשם "זריקת" המציאות המעשית כולה, למקום האידיאלים הגבוהים והרמים, ולמען משיכת האור לארץ, להכללת חסד ודין ברחמים גדולים. ליצור תנועת חיים כבירה, שתכלול בתוכה את כל תנועות החיים כולן. עתה נוכל להבין ולו במעט את סודו הגדול של נחל יב"ק.

תנועת היב"ק

על פי דברי הזוהר והאר"י הקדוש, ומעט ההבנה שזכינו לה מתוך דברי מרן הרב, נוכל לומר שסודו של היב"ק, הוא מוחין דגדלות תוך מוחין דקטנות, כטעם הסגולתא. נסביר.

כשיעקב אבינו מנצחו, אומר המלאך, כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל. מה קשורים אנשים למאבק עם המלאך? אלא שיעל זה בדיוק נאבקו. על חיבור אור ד' לארץ. לאדמה, למדינה עם צבא וכלכלה. אלוקים ואנשים. זהו תיקון העולם. לכן דוקא כשיעקב אבינו עובר את מעבר יב"ק, שרו של עשו בא להאבק בו, משום שבזה תלוי תיקון העולם, בגדלות היורדת ומאירה את הקטנות. לכן גם המלחמה ביניהם היא מלחמת עפר. האם עפר ארצות העמים ינצח חלילה, או עפרה הקדוש של ארץ ישראל, שבכל גרגר וגרגר הכי קטן מאדמתה, מופיע אור השכינה, אור הגדלות הנשמטית. בסופו של מאבק, מתמלא שרו של עשו, בעפרו של יעקב, בעפרה של ארץ ישראל המנצחת, ולא להיפך.

בני ישראל אינם מורשים לעבור את מעבר יב"ק בעת כניסתם הראשונה לארץ, כי עוד לא הוכשרו, ולא הוכשר העולם, להופעת אור היב"ק, אור הגדלות בתוך כל הקטנות. כך גם במהלך הדורות התרגלנו בלית ברירה, להנהגה זו. הנהגת סגול. צירה וחיריק תחתיו. התבוננות לא לתוך עצם החלום, אלא רק לציור החלום, וביצועו במציאות המעשית. לא יותר. החלום עצמו, נותר אי שם למעלה. רק מעטים וגדולי גדולים, הצליחו למרות חשכת הגלות ופיתולי ההסטוריה העולמית, לחדור אל תוככי החלום.

היום, מבחינה רוחנית, כבר עברנו את מעבר יב"ק. הגענו לתקופה, בה יכולים אנו להתעלות אל תוככי החלום הרוחני בפנימיותו, ולהנהיג את עם ישראל בסגולתא, כדברי הזוהר, בהנהגה המתעלה לחולם שמעל הצירה, ומושכת אורות אידאיים מתוקים, מהחלום עצמו, אל תוך המציאות המעשית הקטנה ביותר. שם הוי"ה הגדלותי הנשמטית, משולב באחדות אחת, עם שם אלוקים, הטבעי המעשי, יב"ק. זו גם הסיבה ששרו של עשו שוב נאבק בנו, כדרכו, בחיבוקים ונשיקות, ונסיון להאביקנו בעפר ארץ העמים, מתוך זלזול בעפרה של ארץ ישראל. אבל זה לא ילך לו. הוא שוב יפסיד והפעם לתמיד.

הכל יתרומם ויתקדש

נותר לנו להבין את סודם של הפכים הקטנים. למדנו לעיל מדברי יחזקאל הנביא, שעתיד לצאת מעין בהר הבית, מקדש הקדשים. מה ענינו של המעין הזה?

פירש המלבי"ם שם, מז' ה', 'מלבד שיהיה הנס כפשוטו, שיצא מקור נפתח מבית ה', כמ"ש (יואל ד') ומעין יצא מבית ה' והשקה את נחל השטים, (וזכריה י"ד) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים.. חוץ מזה בא לרמז גם כן, על מי הדעת והתורה והאמונה אשר יצאו מבית ה', כי מציון תצא תורה..! אור הדעת הפנימית, יתגלה מהר בית קדשנו, ויאיר את כל הארץ. למדנו לעיל על פי דברי ר' פנחס משם ר' הונא צפוראה, שבהגיע המים לפתח העזרה, הם יעשו כפך קטן. ביאר מרן הרב, אורות הקודש א' מד', 'ההופעות הכלליות, כשהן מתגלות ברוח האדם, אינן יכולות להוציא פרטים מתוכן.. זהו החסרון הבא מתוך רום ושיגוב. כשבא התור להוצאת פרטים, מתקטנת היא ההופעה העליונה, האורה מתמעטת, והפרטים.. הולכים ונזרחים.. נובעים ממעינם הנובע, אשר כפי פך קטן הולך הוא ונפתח'. הפך הקטן הוא צמצום אור הדעת האלוקית, כשהוא יוצא מפתח העזרה, כך שיוכל להתקבל בלבבות עם ישראל. אולי אותיות פ"ך רומזות על פי ענין המבואר בראש מילין, לפה המדבר, ולכף המעשית הפועלת. הדיבור והמעשה, המצמצמים את המחשבה. יב"ק. בק"י בהלכה המעשית המורידה אור ד' לארץ.

יעקב אבינו חוזר על פכים קטנים, על הורדת האור וצמצומו למציאות הכי מעשית. על זה בדיוק בוערת חמת שרו של עשו, אז הוא מנסה לעצרו. החשמונאים היו כהנים לומדי תורה. הם נאבקו ביונים אשר טענו, שאלוקים בודאי קיים, אך אורו אינו יורד למציאות הארצית המעשית. נצחום החשמונאים והוכיחו, שאור ד' יורד אל הפך הקטן, שעם כל קטנותו, חתום הוא בחותם כהן גדול, חותם הגדלות הכללית האלוקית שבישראל.

יואל הנביא, ד' יח', התנבא על המעין הזה ואמר, 'ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים'. כתב מרן הרב קוק, אורות התחיה טז', 'והרעיון המקשר את הכל אל הטוב והיושר.. יגלה ויראה בכל הענפים הרחוקים הללו, וחיי עולם וחיי שעה יתקשרו בחוברת אמיצה.. ויאירו כל הפרטים כולם באור הכלל.. ואפילו התכנים היותר נפולים יתרוממו ויתקדשו, 'ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים'. מפרש מרן הרב את 'נחל השטים', על פי דברי ר' יהושע, סנהדרין קו.. 'וישב ישראל בשטים.. רבי יהושע אומר: שנתעסקו בדברי שטות'. אומר מרן הרב, הכל יתרומם מהתגלות מעין הדעת הפנימית, שיצא מהר בית קדשנו, אפילו דברי השטות.

זרקא סגולתא

זהו הזמן וזו השעה "לזרוק", להעיף את המציאות כולה, אל המרומים האידיאליסטיים, של הגדלות הרוחנית. כפי שמסביר הרב באורות התחיה ל', זהו כוחו וזוהי בשורתו של אליהו הנביא שאמר, ד' הוא האלוקים. יב"ק. עברנו את נחל יב"ק, ולכן "שרו של עשו" נלחם נגדנו. זה הזמן לאבקו בעפרה הקדוש של ארץ ישראל. זה הזמן לנצחו בנצחון הגדול והמכריע, בתולדות ההסטוריה העולמית כולה, לגאולת ישראל והעולם כולו.

ברכת נחל יב"ק לכל עם ישראל